DER WEDUWE

# JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
PHILIPPE LÉGER

23 päivänä huhtikuuta 2002 [1]

1. Rechtbank van eerste aanleg te Turnhoutin (Turnhoutin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin) (Belgia) tutkintatuomari on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 13.4.2000 päivätyllä välipäätöksellä EY 234 artiklan nojalla neljä ennakkoratkaisukysymystä.

Kysymyksillä pyritään selvittämään, miten tutkintatuomarin olisi arvioitava todistajien oikeudenkäynnissä kuulemista koskevan Belgian lainsäädännön yhteensoveltuvuutta yhteisön oikeuden kanssa. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomari toivoo myös saavansa tarvittavat tiedot Luxemburgin pankkisalaisuutta koskevan lainsäädännön tiettyjen piirteiden yhteensoveltuvuuden arvioimiseksi.

1 — Alkuperäinen kieli: ranska.

## I Kansallinen lainsäädäntö

### A *Belgian lainsäädäntö*

2. Belgian lainsäädännössä salassapitovelvollisuutta koskeva säännös sisältyy rikoslain 458 §:ään, jossa säädetään seuraavaa:

"Lääkäri, kirurgi, terveydenhoitoalan viranomainen, apteekkari, kätilö ja jokainen muu henkilö, jolle asemansa tai ammattinsa puolesta uskotaan salaisuuksia ja joka ilmaisee nämä salaisuudet muussa tapauksessa kuin siinä, että häntä vaaditaan todistamaan oikeudessa tai parlamentaarisen tutkintalautakunnan edessä, tai siinä tapauksessa, että hänet lailla velvoitetaan ilmaisemaan ne, on tuomittava vankeuteen vähintään kahdeksaksi päiväksi ja enintään kuudeksi kuukaudeksi sekä vähintään 100 frangin ja enintään viidensadan frangin suuruiseen sakkoon. [2]"

2 — Rikoslain 458 §:n mukaisen sakon tämän hetkinen määrä vaihtelee 20 000 ja 100 000 Belgian frangin (BEF) välillä (ks. Belgian kuningaskunnan kirjalliset huomautukset, 40 kohta).

3. Belgian tuomioistuinten oikeuskäytännön mukaan rikoslain 458 §:ää ei sovelleta pankkialalla.[3] Cour de cassation (Belgia) on todennut 25.10.1978 antamassaan tuomiossa,[4] ettei "pankkiirien hoitamien tehtävien luonne eikä mikään lain säännös tee pankkiireista rikoslain 458 §:ssä tarkoitettuja salassapitovelvollisuuden sitomia henkilöitä".

4. Todistajien kuulemista säädellään rikostutkintalain 71—86 §:ssä. Kyseisen lain 75 §:n mukaan todistajan on vannottava, että hän kertoo koko totuuden siihen mitään lisäämättä. Lisäksi kyseisen lain 80 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Sellaisen henkilön, joka on saanut kutsun tulla todistamaan, on saavuttava oikeuteen ja noudatettava kutsua; muussa tapauksessa tutkintatuomari voi velvoittaa hänet saapumaan ja tutkintatuomari voi tässä tarkoituksessa [procureur du Roin] vaatimuksista asettaa ilman muodollisuuksia ja määräaikaa sekä ilman mahdollisuutta valittaa sakon, jonka suuruus ei ylitä 100 frangia, ja määrätä, että todistajaksi kutsuttu henkilö noudetaan todistamaan".[5]

5. Belgian oikeuskäytännön[6] mukaan se, että todistaja kieltäytyy vastaamasta tiettyihin kysymyksiin, rinnastetaan siihen, että hän jättää saapumatta tuomioistuimeen, vaikka osoitettaisiinkin, että hänen todistajanlausuntonsa voisi saattaa hänet itsensä tai jonkun ulkopuolisen rikosoikeudelliseen vastuuseen. Tällaisesta käyttäytymisestä on määrätty rangaistus rikostutkintalain 80 §:ssä, joten kyseisessä säännöksessä ei ole asetettu ainoastaan velvollisuutta saapua tuomioistuimeen vaan tämän lisäksi myös velvollisuus todistaa.[7]

B *Luxemburgin lainsäädäntö*

6. Luxemburgin lainsäädännössä salassapitovelvollisuutta koskeva säännös sisältyy rikoslain 458 §:ään. Sakon määrää lukuun ottamatta kyseinen säännös on samanlainen kuin Belgian rikoslain 458 §. Siinä säädetään seuraavaa:

"Lääkäri, kirurgi, terveydenhoitoalan viranomainen, apteekkari, kätilö ja jokainen muu henkilö, jolle asemansa tai ammattinsa puolesta uskotaan salaisuuksia ja joka ilmaisee nämä salaisuudet muussa tapauksessa kuin siinä, että häntä vaaditaan todistamaan oikeudessa tai parlamentaarisen tutkintalautakunnan edessä, tai siinä tapauksessa, että hänet lailla velvoitetaan ilmaisemaan ne, on tuomittava vankeuteen vähintään kahdeksaksi päiväksi ja enintään kuudeksi kuukaudeksi sekä vähintään 20 000 frangin ja enintään 200 000 frangin suuruiseen sakkoon".

3 — Ks. ennakkoratkaisupyyntö (s. 2) ja Belgian kuningaskunnan esittämät kirjalliset huomautukset (41 ja 42 kohta).

4 — Cass., 25.10.1978, Pas., 1979, I, 237.

5 — Rikostutkintalain 80 §:n mukainen sakon enimmäismäärä on tällä hetkellä 20 000 BEF (ks. Belgian kuningaskunnan esittämät kirjalliset huomautukset, 45 kohta).

6 — Cass., 10.7,1916, Pasicrise belge, 1917, I, s. 195.

7 — Belgian kuningaskunnan esittämät kirjalliset huomautukset (44 kohta).

7. Belgian lainsäädännöstä poiketen Luxemburgin lainsäädännössä on asetettu salassapitovelvollisuus toimijoille, jotka harjoittavat toimintaansa pankki- ja rahoitusalalla.[8] Kyseisen velvollisuuden perustana on 5.4.1993 annetun rahoitusalaa koskevan lain[9] 41 §. Siinä säädetään seuraavaa:

"1. Hallituksen jäsenten, johto- ja valvontaelinten jäsenten, johtajien, työntekijöiden sekä muiden luottolaitosten ja tämän lain I osassa tarkoitettujen rahoitusalalla toimivien palveluksessa olevien henkilöiden on pidettävä salassa ammattitoiminnassa heille uskotut tiedot. Tällaisten tietojen ilmaisemisesta rangaistaan rikoslain 458 §:ssä säädetyillä rangaistuksilla.

2. Salassapitovelvollisuutta ei ole silloin, kun laissa sallitaan tai velvoitetaan ilmaisemaan tiedot, vaikka tällainen laki olisi annettu ennen tätä lakia.

— —

6. Jokainen, jota 1 momentissa tarkoitettu salassapitovelvollisuus sitoo ja joka on laillisesti paljastanut tämän velvollisuuden piiriin kuuluvan tiedon, ei voi pelkästään tästä syystä joutua rikosoikeudelliseen tai siviilioikeudelliseen vastuuseen."

## II Tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet

8. Oikeudenkäyntiasiakirjoista[10] ilmenee, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on suorittaa esitutkinta asiassa, jossa der Weduwe on vastaajana. Esitutkinta koskee asiakirjojen väärennystä, väärennettyjen asiakirjojen käyttämistä, asiakirjojen väärennystä verotusta varten, väärennettyjen asiakirjojen käyttämistä verotusta varten, rahanpesua ja Belgian tuloverolain 305—310 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden noudattamatta jättämistä.

9. Der Weduwe on Alankomaiden kansalainen, jonka kotipaikka on Luxemburgissa. Hän oli aikaisemmin Banque UCL:n palveluksessa ja työskentelee tällä hetkellä Rabobankissa. Kyse on kahdesta Luxemburgin suurherttuakunnassa sijaitsevasta pankista.

Der Weduwea epäillään siitä, että hän on hankkinut asiakkaita ja vieraillut näiden

8 — Toiselta nimeltään "Luxemburgin pankkisalaisuus" tai "pankkisalaisuus".

9 — Mémorial A 1993, s. 462 (jäljempänä vuoden 1993 laki).

10 — Ks. ennakkoratkaisupyyntö (s. 1 ja 2) ja Belgian kuningaskunnan kirjalliset huomautukset (15—24 kohta).

luona Belgiassa suositellakseen talletusten tai arvopapereiden sijoittamista hänen työnantajinaan oleviin pankkeihin. Toimintansa yhteydessä hänen on epäilty myös keränneen rahoja belgialaisilta asiakkailta ja kuljettaneen ne Luxemburgiin. Hänen on myös väitetty tuoneen belgialaisten asiakkaiden puolesta arvopapereiden kuponkeja Luxemburgin suurherttuakuntaan sijoittaakseen näihin kuponkeihin perustuvat tulot työnantajansa tileille. Riidanalaiset tosiseikat koskevat ajanjaksoa, joka alkaa vuoden 1993 lokakuusta ja päättyy vuoden 1999 toukokuussa.

10. Esitutkinnan yhteydessä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on kuulustellut der Weduwea siitä, miten asiakkaiden hankinta tapahtui ja siitä, miten arvopaperit kuljetettiin Luxemburgiin.

Der Weduwe on kuitenkin kieltäytynyt vastaamasta tutkintatuomarin hänelle asettamiin kysymyksiin. Hän on vedonnut kieltäytymisensä perusteluksi Luxemburgin lainsäädännössä pankkialalla toimintaansa harjoittaville toimijoille asetettuun salassapitovelvollisuuteen. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on näin ollen määrännyt der Weduwen pidätettäväksi. Der Weduwe on kuitenkin nyt ehdonalaisessa vapaudessa Hof van Beroep, Kamer van Inbeschuldigingstelling, te Antwerpenin (Belgia) (Antwerpenin Cour d'appelin syytteeseenpanoja käsittelevä jaosto) antamalla päätöksellä.

11. Esitutkinnan yhteydessä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin halusi kuulla todistajana myös Trochia.

Troch on Belgian kansalainen, jonka kotipaikka on Luxemburgissa ja joka työskentelee Banque UCL:ssä, jossa hän vastaa välitystoiminnasta, sijoitusrahastoista, kansainvälisistä luotoista ja omaisuudenhoidosta. Belgian poliisi on jo kuulustellut Trochia. Troch on kuitenkin kieltäytynyt vastaamasta hänelle asetettuihin kysymyksiin vedoten Luxemburgin oikeuden pankkisalaisuutta koskeviin säännöksiin.

12. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tarkentaa, etteivät Weduwe ja Troch ole missään vaiheessa vedonneet vaikenemisoikeuteensa. He ovat nimenomaisesti perustelleet kieltäytymistään vastata kysymyksiin Luxemburgin pankkisalaisuudella. [11]

13. Tutkintatuomari toteaa ennakkoratkaisupyynnössään, että Luxemburgin pankkisalaisuutta koskeva lainsäädäntö estää vakavalla tavalla todisteiden keräämistä. [12]

Tutkintatuomarin mukaan niiden Belgian kansallisen oikeuden säännösten, joissa

11 — Ennakkoratkaisupyyntö (s. 2).
12 — Ennakkoratkaisupyyntö (s. 3).

säädetään velvollisuudesta todistaa, ja niiden Luxemburgin kansallisen oikeuden säännösten, joissa asetetaan salassapitovelvollisuus, välillä on lainvalintaongelma. Kyseinen tilanne haittaa vakavasti Belgian tuomioistuinten toimintaa, koska luxemburgilaiset pankkiirit kieltäytyvät mieluummin todistamasta Belgiassa ja asettuvat alttiiksi rikostutkintalain 80 §:ssä säädetylle rangaistukselle välttääkseen joutumasta vastuuseen pankkisalaisuuden loukkaamisesta.

14. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää näin ollen vastausta siihen, voidaanko Luxemburgin pankkisalaisuutta koskevalle lainsäädännölle antaa ekstraterritoriaalinen ulottuvuus EY:n perustamissopimuksen 59 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 49 artikla) nojalla, jossa kielletään palvelujen vapaata tarjontaa koskevat rajoitukset Euroopan yhteisössä.

15. Tutkintatuomari vetoaa yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Alpine Investments, 10.5.1995 antamaan tuomioon.[13] Se huomauttaa, että kyseisessä asiassa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että perustamissopimuksen 59 artikla ei koske ainoastaan palvelut vastaanottavan jäsenvaltion asettamia rajoituksia palvelujen vapaalle tarjonnalle vaan myös sen jäsenvaltion lainsäädännöstä seuraavia rajoituksia, josta palveluja tarjotaan. Yhteisöjen tuomioistuin totesi näin ollen, että perustamissopimuksen 59 artiklan kanssa on ristiriidassa se, että jäsenvaltio, josta palveluja tarjotaan, toteuttaa sellaisen toimenpiteen, jolla rajoitetaan sen alueelle sijoittautuneiden toimijoiden mahdollisuutta tarjota palveluja toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneille vastaanottajille.[14]

16. Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen mielestä esillä olevassa asiassa Luxemburgin pankkisalaisuuden soveltaminen ekstraterritoriaalisesti muodostaa "kohtuuttoman esteen" rahoituspalveluiden tarjoamiselle.[15] Se toteaa nimittäin, että luxemburgilaiset pankkiirit, jotka käyttävät oikeuttaan tarjota vapaasti palvelujaan Belgiassa, ovat ristiriitatilanteessa, koska heidän on välttämättä rikottava joko Belgian todistamisvelvollisuutta koskevaa lainsäädäntöä (rikostutkintalain 80 §) tai Luxemburgin pankkisalaisuutta koskevia säännöksiä (vuoden 1993 lain 41 §). Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen mukaan kyseinen lainvalintaongelma merkitsee myös pankkien ja asiakkaiden erilaista kohtelua niiden kansalaisuuden ja kotipaikan perusteella.

## III Ennakkoratkaisukysymykset

17. Rechtbank van eerste aanleg te Turnhoutin tutkintatuomari päätti näin ollen lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen

13 — Asia C-384/93, Kok. 1995, s. I-1141.

14 — Ks. edellä alaviitteessä 13 mainittu asia (tuomion 30 kohta).

15 — Ennakkoratkaisupyyntö (s. 3).

tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"Onko EY 49 artiklaa (aiempaa perustamissopimuksen 59 artiklaa) tulkittava siten, että

siinä tapauksessa, että sellaisessa jäsenvaltiossa toimiluvan saanut luottolaitos, jossa pankkisalaisuuden rikkominen on säädetty rangaistavaksi, harjoittaa palvelujen tarjoamisen vapauden nojalla toimintaa jonkin sellaisen toisen jäsenvaltion alueella, jossa ei ole olemassa mitään vastaavaa pankkisalaisuutta,

1. perustamissopimuksen kyseisen määräyksen kanssa ei ole ristiriidassa sen jäsenvaltion, jossa palvelut vastaanotetaan, lainsäädännön säännös, jonka mukaan kyseisen luottolaitoksen työntekijät ovat velvollisia *todistamaan* rikosasioissa niistä palveluista, joita he ovat palvelujen tarjonnan vapauden perusteella tarjonneet sen jäsenvaltion alueella, jossa palvelut vastaanotetaan, sellaisissa olosuhteissa, joissa palvelujen vastaanottajana olevan jäsenvaltion luottolaitosten työntekijöillä on tällainen samanlainen todistamisvelvollisuus;

2. perustamissopimuksen kyseisen määräyksen kanssa ei ole ristiriidassa sen jäsenvaltion, jossa palvelut vastaanotetaan, lainsäädännön säännös, jonka mukaan kyseisen luottolaitoksen työntekijät, jotka *epäiltyinä* kuulusteltuina päättävät olla vetoamatta vaitiolo-oikeuteensa, voivat epäiltynä antaa rikosasiassa lausunnon niistä palveluista, joita he ovat palvelujen tarjonnan vapauden perusteella tarjonneet sen jäsenvaltion alueella, jossa palvelut vastaanotetaan, sellaisissa olosuhteissa, joissa palvelujen vastaanottajana olevan jäsenvaltion luottolaitosten työntekijöillä on sama oikeus antaa epäiltynä lausunto, jos he eivät vetoa vaitiolo-oikeuteensa tai jos he eivät halua vedota siihen;

3. perustamissopimuksen kyseisen määräyksen kanssa on ristiriidassa palveluja tarjoavan jäsenvaltion lainsäädännön säännös, jonka mukaan kyseisen luottolaitoksen työntekijät voivat joutua siviili- tai rikosoikeudelliseen vastuuseen, jos he siinä jäsenvaltiossa, jossa palvelut vastaanotetaan (ks. edellä 1 ja 2 kysymys; esillä olevassa asiassa Belgian kuningaskunnassa), suoritettavassa rikosoikeudellisessa tutkinnassa *todistavat* niistä palveluista, joita he ovat palvelujen tarjonnan vapauden perusteella tarjonneet siinä jäsenvaltiossa, jossa palvelut vastaanotetaan;

4. perustamissopimuksen kyseisen määräyksen kanssa on sen sijaan ristiriidassa palveluja tarjoavan jäsenvaltion lainsäädännön säännös, jonka mukaan kyseisen luottolaitoksen työntekijät voivat joutua siviili- ja rikosoikeudelliseen vastuuseen, jos he siinä jäsenvaltiossa, jossa palvelut vastaanotetaan (ks. edellä 1 ja 2 kysymys;

esillä olevassa asiassa Belgian kuningaskunnassa), antavat *epäiltyinä* lausunnon niistä palveluista, joita he ovat palvelujen tarjonnan vapauden perusteella tarjonneet jäsenvaltiossa, jossa palvelut vastaanotetaan (esillä olevassa asiassa Belgian kuningaskunnassa), jos he eivät vetoa vaitiolo-oikeuteensa tai eivät halua vedota siihen?"

## IV Ennakkoratkaisukysymysten kohde

18. Turnhoutin tutkintatuomarin ennakkoratkaisupyynnössä nostetaan esiin kahdenlaisia kysymyksiä.

19. Ensimmäisissä kysymyksissä on kyse Belgian lainsäädännöstä, joka koskee todistajien kuulemista tuomioistuimessa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy, voiko jäsenvaltio, jossa palvelut vastaanotetaan, soveltaa perustamissopimuksen 59 artiklan perusteella sellaista säännöstä, jossa pankkialalla toimintaansa harjoittaville toimijoille, jotka kutsutaan todistajiksi esitutkinnan yhteydessä, asetetaan velvollisuus paljastaa tietoja, joita koskee sen jäsenvaltiossa, josta palveluja tarjotaan, lainsäädännössä asetettu salassapitovelvollisuus. [16] Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää myös vastausta siihen, onko tällainen säännös ristiriidassa perustamissopimuksen 59 artiklan kanssa silloin kun asianomaiset toimijat kutsutaan todistamaan epäiltyinä ja kun he eivät vetoa vaitiolo-oikeuteensa. [17]

16 — Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys.

17 — Toinen ennakkoratkaisukysymys.

20. Jälkimmäisissä kysymyksissä on kyse Luxemburgin pankkisalaisuutta koskevasta lainsäädännöstä. Niillä pyritään saamaan ratkaisu siihen, onko perustamissopimuksen 59 artiklan kanssa ristiriidassa se, että sellainen jäsenvaltio, joka asettaa pankkialalla toimintaansa harjoittaville toimijoille salassapitovelvollisuuden, toteuttaa toimenpiteen, jolla kyseisiä toimijoita kielletään siviili- ja rikosoikeudelliseen vastuuseen joutumisen uhalla paljastamasta toisen jäsenvaltion lainkäyttöelimille kyseisen salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja. [18]

## V Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt kirjalliset huomautukset

21. Kirjallisen menettelyn kuluessa kolme menettelyn osapuolta on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa: der Weduwe, Belgian kuningaskunta ja Euroopan yhteisöjen komissio.

22. Der Weduwe väittää, ettei ennakkoratkaisupyyntöä voida ottaa tutkittavaksi. Hän esittää näkemyksensä tueksi kolme perustelua.

18 — Kolmannessa ja neljännessä ennakkoratkaisukysymyksessä ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tutkintatuomari tekee eron sen perusteella, kutsutaanko luxemburgilainen pankkiiri tuomioistuimeen kuultavaksi todistajana vai epäiltynä. Tämä erottelu on kuitenkin selvästi ristiriidassa ennakkoratkaisupyynnön perustelujen kanssa. Tutkintatuomari korostaa nimittäin ennakkoratkaisupyynnössään (s. 3), että Belgian oikeuden nojalla todistajan tilanne "koskee vastaavasti myös epäiltynä olevaa luxemburgilaista pankkiiria, joka päättää olla vetoamatta vaikenemisoikeuteensa". Näin ollen kolmannella ja neljännellä ennakkoratkaisukysymyksellä on ymmärrettävä tarkoitettavan yksinomaan tilannetta, jossa luxemburgilainen pankkiiri kutsutaan tuomioistuimeen *todistajana*.

Ensinnäkin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei der Weduwen mukaan ole EY 234 artiklassa tarkoitettu "tuomioistuin". Tutkintatuomari ei nimittäin tee mitään päätöstä epäiltyjen ja todistajien osalta. Hänen tehtävänään on pelkästään kerätä todisteita, jotta pääasian käsittelevä tuomioistuin voisi ratkaista asian kaikkien selvitettyjen seikkojen valossa. Esitutkinnan päätyttyä tutkintatuomari toimittaa asiakirjat yleisen syyttäjän virastolle, joka päättää syytteen nostamisesta asianosaisia vastaan. Tämän jälkeen suljetuin ovin pidetyssä istunnossa (chambre du conseil) (ensimmäisessä oikeusasteessa) ja rikosasioita käsittelevässä jaostossa (chambre des mises en accusation) (muutoksenhaussa) on päätettävä asian siirtämisestä pääasian käsittelemiseen toimivaltaiseen tuomioistuimeen. [19]

Toiseksi ennakkoratkaisukysymyksiin vastaaminen ei ole tarpeen asian ratkaisemiseksi. Siltä osin kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei anna EY 234 artiklassa tarkoitettua "päätöstä", yhteisöjen tuomioistuimen tuomiota on pidettävä pelkästään yleiselle syyttäjälle ja mahdollisesti sille tuomioistuimelle, jonka käsiteltäväksi pääasia saatetaan, tarkoitettuna ennakkoon annettuna oikeudellisena neuvona. [20]

Kolmanneksi ennakkoratkaisupyynnössä ei riittävästi kuvailla ennakkoratkaisukysymyksiin liittyviä oikeudellisia seikkoja ja tosiseikkoja. [21]

23. Belgian hallitus on ottanut kirjallisissa huomautuksissaan kantaa asiakysymykseen.

Belgian kuningaskunta väittää, että rikostutkintalain 80 §:ssä säädetty todistamisvelvollisuus ei ole ristiriidassa perustamissopimuksen 59 artiklan kanssa. Velvollisuuteen todistaa ei liity mitään syrjintää kansallisuuden perusteella eikä sitä voida pitää esteenä palvelujen tarjoamisen vapaudelle. Tällainen velvollisuus voidaan joka tapauksessa perustella yleistä etua koskevilla pakottavilla syillä (rikollisuuden ja veropetosten torjunta) ja se on oikeassa suhteessa sillä tavoiteltaviin päämääriin nähden. [22]

Belgian hallitus katsoo sitä vastoin, että jos Luxemburgin lainsäädännöllä on ekstraterritoriaalinen ulottuvuus, [23] sitä on pidettävä yhteisön oikeuden vastaisena. Tässä tapauksessa Luxemburgin pankkisalaisuutta koskeva laki on syrjivä ja se voi rajoittaa palveluiden tarjoamisen vapautta Belgiassa. Pankkialalla toimintaansa harjoittavat toimijat joutuisivat nimittäin oikeudellisesti mahdottomaan tilanteeseen, koska niiden olisi mahdotonta noudattaa samanaikaisesti Belgian oikeudessa asetettua todistamisvelvollisuutta ja Luxembur-

19 — Der Weduwen kirjalliset huomautukset (s. 2—5).

20 — Der Weduwen kirjalliset huomautukset (s. 5).

21 — Der Weduwen kirjalliset huomautukset (s. 5—9).

22 — Belgian kuningaskunnan kirjalliset huomautukset (60—83 kohta).

23 — Ks. Luxemburgin lainsäädännön ekstraterritoriaalista ulottuvuutta koskevan kysymyksen osalta tämän ratkaisuehdotuksen 38—48 kohta.

gin oikeudessa asetettua salassapitovelvollisuutta. Luxemburgin lainsäädäntöä ei myöskään voida perustella oikeuskäytännössä tarkoitetuilla yleistä etua koskevilla pakottavilla syillä. [24]

24. Komissio katsoo, että neljään ennakkoratkaisukysymykseen on annettava kokonaisvaltainen vastaus.

Sen mukaan Belgian ja Luxemburgin säännökset eivät ole omiaan rajoittamaan palveluiden tarjoamisen vapautta. Niitä sovelletaan vasta siinä vaiheessa, kun palveluiden suorittajan epäillään syyllistyneen lainvastaiseen toimintaan. Tämä tilanne on kuitenkin liian kaukana palvelujen tavallisesta tarjoamisesta, jotta se voisi kuulua perustamissopimuksen 59 artiklassa määrätyn kiellon soveltamisalaan. Komissio korostaa, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käsillä oleva ongelma liittyy kahden eri jäsenvaltion rikoslainsäädännön säännösten väliseen kolliisiotilanteeseen. Se huomauttaa, että rikoslainsäädäntöjen säännösten eroista muodostuvat esteet yhteismarkkinoiden toiminnalle on pääsääntöisesti ratkaistava yhdenmukaistamistoimenpiteillä. Koska esillä olevassa asiassa ei ole ryhdytty mihinkään yhdenmukaistamistoimenpiteisiin, jäsenvaltioilla on oikeus hyväksyä sellaisia henkilöitä koskevat oikeussäännöt, jotka harjoittavat toimintaansa kyseisen jäsenvaltion alueella. [25]

24 — Belgian kuningaskunnan kirjalliset huomautukset (93—127 kohta).

25 — Komission kirjalliset huomautukset (8—14 kohta).

25. Luxemburgin hallitus ei ole osallistunut asian käsittelyyn kirjallisen käsittelyn kuluessa. Se on sitä vastoin esittänyt suullisia huomautuksia, joihin palaan myöhemmin tässä ratkaisuehdotuksessa.

## VI Arviointi

26. Alustavasti katson tarpeelliseksi palauttaa mieliin ne periaatteet, jotka koskevat yhteisöjen tuomioistuimelle EY 234 artiklan nojalla kuuluvaa toimivaltaa.

27. Vakiintuneen oikeuskäytännön [26] mukaan EY 234 artiklassa määrätty menettely on yhteisöjen tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisen yhteistyön väline. Tässä yhteistyössä yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen ja onko sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. [27] Tämä periaate perustuu siihen, että vain kansallisella tuomioistuimella on suoraan tiedossaan asian tosiseikat ja asiaan sovellettavat kansallisen oikeuden säännökset. [28] Jos esitetyt kysymykset koskevat yhteisön

26 — Alkaen asiassa 16/65, Schwarze, 1.12.1965 annetusta tuomiosta (Kok. 1965, s. 1081 ja erityisesti s. 1094, Kok. Ep. I, s. 227).

27 — Ks. erityisesti asia C-379/98, PreussenElektra, tuomio 13.3.2001, Kok. 2001, s. I-2099, 38 kohta) ja asia C-35/99, Arduino, tuomio 19.2.2002, Kok. 2002, s. I-1529, 24 kohta.

28 — Ks. vastaavasti asia 83/78, Pigs Marketing Board, tuomio 29.11.1978 (Kok. 1978, s. 2347, Kok. Ep. IV, s. 265, 25 kohta).

oikeuden tulkintaa, yhteisöjen tuomioistuimen on siten yleensä ratkaistava esitetyt kysymykset. [29]

Yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin myös todennut, että sen on poikkeuksellisissa tilanteissa tarpeen tutkia ne olosuhteet, joissa asia on saatettu sen käsiteltäväksi, jotta se voisi arvioida, onko se toimivaltainen. [30] Yhteisöjen tuomioistuimen mukaan yhteistoiminnan henki, jonka on vallittava ennakkoratkaisumenettelyä käytäessä, merkitsee sitä, että kansallisen tuomioistuimen on otettava puolestaan huomioon yhteisöjen tuomioistuimelle kuuluva tehtävä. [31] Kyseisenä tehtävänä on myötävaikuttaa lainkäyttöön jäsenvaltioissa eikä antaa neuvoa-antavia lausuntoja yleisluonteisista tai hypoteettisista kysymyksistä. [32]

28. Yhteisöjen tuomioistuin katsoo myös, että jotta se voisi antaa sellaisen tulkinnan, josta on hyötyä asian ratkaisemisen kannalta, voi olla eduksi, että kansallinen tuomioistuin selvittää asiaan liittyvät tosiseikat ja ratkaisee puhtaasti kansallisen oikeuden alaan kuuluvat oikeudelliset kysymykset ennen ennakkoratkaisupyynnön esittämistä yhteisöjen tuomioistuimelle. [33] On myös välttämätöntä, että kansallinen tuomioistuin perustelee, miksi se katsoo, että sen kysymyksiin annettava vastaus on tarpeellinen. [34]

29. Koska yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä ei ole antaa neuvoa-antavia lausuntoja, se kieltäytyy systemaattisesti ottamasta kantaa sellaisiin ennakkoratkaisukysymyksiin, joihin vastaaminen ei ole objektiivisesti tarpeen pääasian ratkaisemiseksi. [35]

Näin ollen yhteisöjen tuomioistuin kieltäytyy vastaamasta ennakkoratkaisukysymyksiin silloin kun se toteaa, etteivät yhteisön säännökset sovellu asiaan. [36] Se kieltäytyy antamasta ratkaisua myös silloin kun sen vastauksella ei voi olla vaikutusta pääasian oikeudenkäyntiin [37] tai kun kansallisen tuomioistuimen pyytämällä tulkinnalla ei ole merkitystä asian ratkaisun kannalta. [38] Lopuksi on todettava, että yhteisöjen tuomioistuin kieltäytyy anta-

29 — Ks. erityisesti asia C-415/93, Bosman, tuomio 15.12.1995 (Kok. 1995, s. I-4921, 59 kohta); em. asia PreussenElektra (tuomion 38 kohta) ja em. asia Arduino (tuomion 24 kohta).

30 — Asia 244/80, Foglia, tuomio 16.12.1981 (Kok. 1981, s. 3045, Kok. Ep. IV, s. 251, 21 kohta).

31 — Ks. edellä alaviitteessä 30 mainittu asia (tuomion 20 kohta). Ks. myös asia C-378/93, La Pyramide, määräys 9.8.1994 (Kok. 1994, s. I-3999, 11 kohta).

32 — Ks. mm. em. asia Foglia (tuomion 18 kohta); asia 149/82, Robards, tuomio 3.2.1983 (Kok. 1983, s. 171, 19 kohta) ja asia C-458/93, Saddik, määräys 23.3.1995 (Kok. 1995, s. I-511, 17 kohta).

33 — Ks. erityisesti yhdistetyt asiat 36/80 ja 71/80, Irish Creamery Milk Suppliers Association ym., tuomio 10.3.1981 (Kok. 1981, s. 735, Kok. Ep. VI, s. 29, 6 kohta).

34 — Ks. erityisesti yhdistetyt asiat 98/84, 162/85 ja 258/85, Bertini ym., tuomio 12.6.1986 (Kok. 1986, s. 1885, 6 kohta).

35 — Em. asia Foglia (tuomion 18 kohta); asia C-18/93, Corsica Ferries, tuomio 17.5.1994 (Kok. 1994, s. I-1783, Kok. Ep. XV, s. I-147, 14 kohta); yhdistetyt asiat C-422/93—C-424/93, Zabala Erasun ym., tuomio 15.6.1995 (Kok. 1995, s. I-1567, 29 kohta); asia C-96/94, Centro Servizi Spediporto, tuomio 5.10.1995 (Kok. 1995, s. I-2883, 45 kohta); asia C-291/96, Grado ja Bashir, tuomio 9.10.1997 (Kok. 1997, s. I-5531, 16 kohta); asia C-314/96, Djabali, tuomio 12.3.1998 (Kok. 1998, s. I-1149, 19 kohta); asia C-286/88, Falciola, määräys 26.1.1990 (Kok. 1990, s. I-191, 9 kohta); asia C-428/93, Monin Automobiles, määräys 16.5.1994 (Kok. 1994, s. I-1707, Kok. Ep. XV, s. I-139, 15 kohta) ja asia C-361/97, Nour, tuomio 25.5.1998 (Kok. 1998, s. I-3101, 15 kohta).

36 — Ks. erityisesti asia 54/72, FOR, tuomio 20.2.1973 (Kok. 1973, s. 193, 9 kohta); asia 51/74, Hulst, tuomio 23.1.1975 (Kok. 1975, s. 79, Kok. Ep. II, s. 437, 38—42 kohta) ja asia 172/84, Celestri, tuomio 21.3.1985 (Kok. 1985, s. 963, 12—16 kohta).

37 — Em. asia Grado ja Bashir (tuomion 15 ja 16 kohta).

38 — Ks. erityisesti asia C-343/90, Lourenço Dias, tuomio 16.7.1992 (Kok. 1992, s. I-4673, Kok. Ep. XIII, s. I-69, 22 ja 23 kohta) ja asia C-297/93, Grau-Hupka, tuomio 13.12.1994 (Kok. 1994, s. I-5535, 18 kohta).

masta ennakkoratkaisua silloin kun se ei voi olla varma siitä, että kansallinen tuomioistuin soveltaa riidanalaista kansallista lainsäädäntöä asian ratkaisemiseksi. [39]

30. Turnhoutin tutkintatuomarin esittämiä kysymyksiä on tutkittava juuri nämä periaatteet huomioon ottaen.

31. Esillä olevassa asiassa tutkintatuomari haluaa tarkistaa, onko todistajien kuulemista tuomioistuimessa koskeva Belgian lainsäädäntö yhteensoveltuva yhteisön oikeuden kanssa. [40] Se haluaa myös arvioida Luxemburgin pankkisalaisuutta koskevan lainsäädännön yhteensoveltuvuutta yhteisön oikeuden kanssa.

32. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin lähtee siitä periaatteesta, että Luxemburgin lainsäädännöllä on erityinen ekstraterritoriaalinen vaikutus. Sen mukaan vuoden 1993 laissa luxemburgilaisia pankkiireita kielletään paljastamasta pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja toisen jäsenvaltion lainkäyttöelimissä.

33. Tältä osin haluan huomauttaa, että EY 234 artiklan mukainen menettely perustuu yhteisöjen tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten tehtävien selkeään jakoon. [41] Yhteisöjen tuomioistuin katsoo, että EY 234 artiklan mukaisessa yhteistyömenettelyssä sen tehtävänä ei ole tarkastaa, onko kansallinen tuomioistuin tulkinnut asianmukaisesti omaa lainsäädäntöään tai onko se kansallinen lainsäädäntö, johon kansallinen tuomioistuin vetoaa, pääasian kannalta merkityksellinen. [42] Kyseinen periaate perustuu siihen, että ainoastaan kansallisella tuomioistuimella on suoraan tiedossaan asiaan sovellettavat kansallisen oikeuden säännökset.

34. Kyseistä periaatetta ei voida kuitenkaan soveltaa varauksettomasti silloin kun kansallinen tuomioistuin pyrkii arvioimaan *toisen* jäsenvaltion lainsäädännön yhteensoveltuvuutta yhteisön oikeuden kanssa.

Tässä tapauksessa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on yksilöitävä sellaiset säännökset ja tulkittava niitä, jotka eivät kuulu sen omaan oikeusjärjestykseen. Siitä asemasta poiketen, joka ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella on "perinteisessä" ennakkoratkaisumenettelyssä, ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella on tällöin harvoin suoraan tiedossaan kattavasti asiaan sovellettavat

39 — Asia C-83/91, Meilicke, tuomio 16.7.1992 (Kok. 1992, s. I-4871, Kok. Ep. XIII, s. I-107, 27—30 kohta); em. asia Centro Servizi Spediporto (tuomion 43—46 kohta); asia C-134/95, USSL n° 47 di Biella, tuomio 16.1.1997 (Kok. 1997, s. I-195, 13—16 kohta) ja em. asia Monin Automobiles (tuomion 13—15 kohta).

40 — Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä (em. asia Bertini ym., tuomion 6 kohta; em. asia Lourenço Dias, tuomion 19 kohta ja em. asia La Pyramide, määräyksen 13 kohta) asetettujen vaatimusten vastaisesti ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ole esittänyt niitä syitä, joiden vuoksi se katsoo, että kahteen ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen vastaaminen on tarpeen asian ratkaisemiseksi. Ennakkoratkaisupyynnön perusteluista ilmenee sitä vastoin, että tutkintatuomari pyytää olennaisilta osin, jollei jopa yksinomaan, vastausta siihen, onko Luxemburgin pankkisalaisuutta koskeva lainsäädäntö yhteensoveltuva yhteisön oikeuden kanssa (ks. tämän ratkaisuehdotuksen 13—16 kohta). Näin ollen on epävarmaa, voidaanko kahta ensimmäistä kysymystä ottaa tutkittavaksi. Koska aikomukseni on kuitenkin ehdottaa, että yhteisöjen tuomioistuin jättää kysymykset kokonaisuudessaan tutkimatta muilla perusteilla (ks. tämän ratkaisuehdotuksen 35 kohta ja sitä seuraavat kohdat), arviointiani ei tältä osin ole tarpeen esittää tämän yksityiskohtaisemmin.

41 — Ks. erityisesti asia 6/64, Costa, tuomio 15.7.1964 (Kok. 1964, s. 1141, erityisesti s. 1158, Kok. Ep. I, s. 211); asia 5/77, Tedeschi, tuomio 5.10.1977 (Kok. 1977, s. 1555, 17 kohta); asia 104/77, Oehlschläger, tuomio 16.3.1978 (Kok. 1978, s. 791, 4 kohta); asia C-235/95, Dumon ja Froment, tuomio 16.7.1998 (Kok. 1998, s. I-4531, 25 kohta) ja yhdistetyt asiat C-175/98 ja C-177/98, Lirussi ja Bizzaro, tuomio 5.10.1999 (Kok. 1999, s. I-6881, 37 kohta).

42 — Ks. erityisesti asia C-177/94, Perfili, tuomio 1.2.1996 (Kok. 1996, s. I-161, 10—19 kohta) ja kyseisessä asiassa esittämäni ratkaisuehdotuksen 16—17 kohta.

kansallisen oikeuden säännökset. Näin ollen katson, että yhteisöjen tuomioistuimen on "oltava erityisen tarkkaavainen, kun sen käsiteltäväksi on — — saatettu sellainen kysymys, jonka tarkoituksena on se, että kansallinen tuomioistuin voisi arvioida toisen jäsenvaltion lainsäädännön yhteensoveltuvuutta yhteisön oikeuden kanssa". [43] Yhteisöjen tuomioistuimen on varmistuttava siitä, että kansallisesta lainsäädännöstä esitetty kuvaus on todella totuudenmukainen ja täydellinen esitys siinä jäsenvaltiossa voimassa olevista oikeussäännöistä, jonka lainsäädäntö on kyseenalaistettu. Toisin sanoen yhteisöjen tuomioistuimen on varmistuttava siitä, että sillä on tiedossaan kaikki tarvittavat tiedot, jotta vältettäisiin antamasta neuvoa-antava lausunto hypoteettisesta kysymyksestä.

35. Esillä olevassa asiassa oikeudenkäyntiasiakirjoista kuitenkin ilmenee, että ennakkoratkaisukysymykset perustuvat sellaiseen Luxemburgin lainsäädännön tulkintaan, jonka asian käsittelyyn osallistuneet ovat vakavasti riitauttaneet.

36. Kirjallisissa huomautuksissaan Belgian hallitus on esittänyt seuraavat tarkennukset.

37. Belgian kuningaskunta muistuttaa, että, kuten Luxemburgin rikoslain 458 §:ssä, vuoden 1993 lain 41 §:ssä säädetään salassapitovelvollisuutta koskevasta poikkeuksesta. Näiden säännösten nojalla pankkisalaisuus on murrettavissa silloin kun pankkiiri kutsutaan todistamaan tuomioistuimeen tai kun pankkisalaisuuden piiriin kuuluvien tietojen paljastamista koskevasta velvollisuudesta tai oikeudesta on säädetty laissa. [44]

38. Belgian hallitus toteaa, ettei Luxemburgin lainsäädännön ekstraterritoriaalista vaikutusta koskeva kysymys ole selvä. [45] Rikoslain 458 §:ää ja vuoden 1993 lain 41 §:ää voidaan nimittäin tulkita kolmella eri tavalla.

Ensimmäisen tulkinnan mukaan olisi katsottava, ettei pankkisalaisuutta koskevalla periaatteella ole ekstraterritoriaalista vaikutusta. Tämä merkitsee sitä, että Luxemburgin viranomaiset määräävät rangaistuksen Luxemburgiin sijoittautuneille pankkiireille ainoastaan silloin kun pankkisalaisuuden piiriin kuuluvat tiedot paljastetaan Luxemburgin suurherttuakunnan alueella. Luxemburgin oikeudessa ei sitä vastoin määrättäisi rangaistusta Luxemburgin suurherttuakunnan ulkopuolella paljastettavien tietojen osalta.

Toisen tulkinnan mukaan Luxemburgin lainsäädännölle annetaan ekstraterritoriaalinen vaikutus siltä osin kuin on kyse pankkisalaisuutta koskevasta periaatteesta sekä kyseiseen periaatteeseen tehtävistä poikkeuksista. Tässä tapauksessa Luxemburgiin sijoittautuneiden pankkiirien olisi noudatettava pankkisalaisuutta Luxem-

43 — Em. asia Foglia (tuomion 30 kohta).

44 — Belgian kuningaskunnan kirjalliset huomautukset (51 kohta).

45 — Ks. edellä alaviitteessä 44 mainitut Belgian kuningaskunnan kirjalliset huomautukset (52—59 ja 84—92 kohta).

burgin suurherttuakunnan alueella ja tämän lisäksi myös muiden jäsenvaltioiden alueilla. Luxemburgilaiset pankkiirit voisivat kuitenkin paljastaa pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja silloin kun heidät kutsutaan todistamaan toisen jäsenvaltion lainkäyttöelimissä. Toisin sanoen Luxemburgin rikoslain 458 §:ää ja vuoden 1993 lain 41 §:ää tulkittaisiin siten, että toisen jäsenvaltion lainsäädännössä asetettu todistamisvelvollisuus antaa mahdollisuuden murtaa pankkisalaisuuden kyseisen jäsenvaltion lainkäyttöelimissä.

Kolmannen tulkinnan mukaan Luxemburgin lainsäädännöllä on ekstraterritoriaalinen vaikutus yksinomaan pankkisalaisuutta koskevan periaatteen osalta. Tämä merkitsee sitä, että Luxemburgiin sijoittautuneiden pankkiirien olisi noudatettava pankkisalaisuusvelvollisuutta Luxemburgin suurherttuakunnan ulkopuolella. Heillä ei kuitenkaan olisi oikeutta rikkoa pankkisalaisuutta silloin kun heidät on kutsuttu todistamaan jonkun toisen jäsenvaltion lainkäyttöelimissä. Heillä olisi oikeus paljastaa pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja ainoastaan Luxemburgin lainkäyttöelimissä. [46]

46 — On korostettava, ettei Turnhoutin tutkintatuomari ole todennut ennakkoratkaisupyynnössään, että Luxemburgin oikeuden ekstraterritoriaalisesta vaikutuksesta olisi erimielisyyttä. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ole myöskään esittänyt niitä syitä, joiden vuoksi sen ennakkoratkaisukysymykset perustuvat Luxemburgin pankkisalaisuutta koskevan lainsäädännön kolmanteen tulkintamalliin.

39. Kirjallisissa huomautuksissaan Belgian hallitus ehdottaa ensimmäisen edellä esitetyn tulkintamallin hyväksymistä. [47] Se väittää, etteivät Luxemburgin suurherttuakunnan viranomaiset voi nostaa pankkiiria vastaan syytettä silloin kun pankkisalaisuuden piirin kuuluvat tiedot paljastetaan Luxemburgin suurherttuakunnan ulkopuolella.

40. Belgian kuningaskunta korostaa joka tapauksessa, että Luxemburgin lainsäädäntö aiheuttaa ongelmia yksinomaan kolmannessa edellä kuvatuista tilanteista. [48]

Ensimmäisessä tilanteessa nimittäin pankkisalaisuutta koskevaa periaatetta ei voida soveltaa Belgiassa. Der Weduwe ja Troch olisivat näin ollen vapaita todistamaan Turnhoutin tutkintatuomarin edessä. Myös toisessa tilanteessa rikostutkintalain 80 §:ssä säädetty todistamisvelvollisuus olisi peruste, jonka nojalla pankkisalaisuus voitaisiin murtaa. Myös tässä tapauksessa der Weduwe ja Troch olisivat vapaita todistamaan Turnhoutin tutkintatuomarin edessä.

41. Belgian kuningaskunta korostaa, että jos näistä tulkintamalleista on hyväksyt-

47 — Belgian kuningaskunnan kirjalliset huomautukset (59, 87 ja 90 kohta).

48 — Edellä alaviitteessä 47 mainitut Belgian kuningaskunnan kirjalliset huomautukset (90 ja 91 kohta).

tävä jompikumpi, tutkintatuomarin ennakkoratkaisupyyntö jää "vaille kohdetta". Se koskisi sellaista "[laissa olevaa] säännöstä, jota ei voida soveltaa esillä olevaan asiaan". [49]

42. Belgian kuningaskunnan mukaan ainoastaan kolmas edellä kuvatuista tulkintamalleista voi aiheuttaa ongelmia perustamissopimuksen 59 artiklan kannalta.

Kyseisessä tapauksessa nimittäin der Weduwella ja Trochilla olisi velvollisuus olla paljastamatta pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja Turhnoutin tutkintatuomarille. Belgian kuningaskunta katsoo, että tässä tapauksessa "yhteisöjen tuomioistuimen olisi todettava, onko tällainen hypoteettinen [Luxemburgin lakia] koskeva tulkinta yhteensoveltuva yhteisön oikeuden kanssa". [50]

43. Luxemburgin suurherttuakunta katsoo puolestaan, ettei kolmatta tulkintamallia voida hyväksyä.

44. Luxemburgin suurherttuakunta on todennut suullisessa käsittelyssä, että sen tuomioistuimet eivät ole vielä ratkaisseet kysymystä pankkisalaisuuden ekstraterritoriaalisesta vaikutuksesta. Se on myös korostanut, ettei Luxemburgin tuomioistuimille tarjoudu todennäköisesti milloinkaan tilaisuutta ratkaista kyseistä erimielisyyttä. Luxemburgin suurherttuakunnan mukaan sellainen tosiasiallinen tilanne, joka voisi johtaa tämän tyyppiseen tuomioistuinasiaan, on liian epätodennäköinen ja poikkeuksellinen, jotta se voitaisiin saattaa Luxemburgin tuomioistuinten käsiteltäväksi.

45. Asiaa koskevan oikeuskäytännön (nykyisen ja ennakoitavissa olevan) puuttuessa Luxemburgin hallitus on esittänyt tulkintamallin, jonka mukaisesti asiaa on sen mukaan tulkittava.

46. Luxemburgin suurherttuakunta katsoo, että Luxemburgin pankkisalaisuutta koskevassa lainsäädännössä ei kielletä asianomaisia toimijoita paljastamasta pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja, jos heidät on kutsuttu todistamaan toisen jäsenvaltion lainkäyttöelimiin. Se perustelee kantaansa seuraavalla tavalla.

47. Ensinnäkin Luxemburgin hallitus toteaa, että pankkisalaisuutta koskevalla periaatteella on ekstraterritoriaalinen ulottuvuus. Sen mukaan Luxemburgin lainsäädäntö olisi täysin tehotonta, jos siinä annettaisiin toimijoille mahdollisuus paljastaa pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja Luxemburgin suurherttuakunnan ulkopuolella. Tässä tapauksessa riittää, että pankkiirit poistuvat Luxemburgin suurherttuakunnan alueelta voidakseen paljas-

49 — Edellä alaviitteessä 47 mainitut Belgian kuningaskunnan kirjalliset huomautukset (92 kohta).

50 — Edellä alaviitteessä 47 mainitut Belgian kuningaskunnan kirjalliset huomautukset (88 kohta).

taa ilman rangaistusta sellaisia tietoja, jotka muuten kuuluisivat pankkisalaisuuden piiriin. Tästä seuraa, että Luxemburgin oikeudessa säädettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta pankkisalaisuuden piiriin kuuluvien tietojen paljastaminen Luxemburgin suurherttuakunnan ulkopuolella on sellainen rikos, josta voi seurata Luxemburgin viranomaisten määräämä rangaistus. [51]

48. Luxemburgin hallitus toteaa toiseksi, että myös pankkisalaisuutta koskevilla poikkeuksilla on ekstraterritoriaalinen vaikutus. Se perustelee tätä tulkintaa kuitenkin vedoten eri syihin kuin Belgian kuningaskunta.

Belgian kuningaskunta oli katsonut, että rikostutkintalain 80 §:n mukainen todistamisvelvollisuus saattaa muodostaa poikkeuksen rikoslain 458 §:ssä ja vuoden 1993 lain 41 §:ssä säädettyyn pankkisalaisuuteen. [52] Luxemburgin hallitus katsoo, että tämän ratkaisun hyväksyminen merkitsisi sitä, että valtio voisi säätää poikkeuksia toisen jäsenvaltion rikoslainsäädäntöön. Luxemburgin suurherttuakunnan mukaan tällainen ratkaisu on selvästi ristiriidassa kansainvälisen rikosoikeuden yleisten periaatteiden kanssa.

Luxemburgin hallituksen mielestä pankkisalaisuudesta tehtävät poikkeukset voivat perustua ainoastaan Luxemburgin rikosoikeuden säännöksiin. Luxemburgin suurherttuakunta muistuttaa kuitenkin, että Luxemburgin rikoslain 458 §:n ja vuoden 1993 lain 41 §:n mukaan toimijoilla on oikeus paljastaa pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja silloin kun ne on kutsuttu todistamaan "lainkäyttöelimissä". Luxemburgin hallitus korostaa, että lainkäyttöelinten käsitteen piiriin eivät kuulu ainoastaan Luxemburgin lainkäyttöelimet vaan tämän lisäksi myös muiden jäsenvaltioiden lainkäyttöelimet. [53]

49. Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että tutkintatuomarin ennakkoratkaisukysymyksissä lähdetään olettamuksesta, jonka

51 — Luxemburgin hallitus on tarkentanut, että kyseisestä rikoksesta rangaistaan rikostutkintalain 7 b §:n perusteella. Kyseisessä säännöksessä säädetään seuraavaa: "Rikos katsotaan tehdyksi Luxemburgin suurherttuakunnan alueella silloin kun yksi sen peruselementteinä pidettävä toimi on suoritettu Luxemburgin suurherttuakunnassa". Luxemburgin hallitus on todennut, että tämän säännöksen nojalla ei ollut tarpeen, että rangaistuksen määrääminen rikoksesta edellyttää, että kaikki rikoksen peruselementit on tehty Luxemburgissa. Riittää, että yksi rikoksen peruselementeistä on tehty Luxemburgissa. Pankkisalaisuuden alalla yksi rikoksen peruselementeistä on se, että asianomainen on saanut tietoonsa pankkisalaisuuden piiriin kuuluvan seikan. Siltä osin kuin tämä tiedonsaaminen on tapahtunut Luxemburgissa sijaitsevassa toimipaikassa, pankkisalaisuuden rikkomisesta rankaisemisen kannalta ei ole merkitystä sillä, että tiedot on paljastettu Luxemburgin suurherttuakunnan alueen ulkopuolella.

52 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 38 kohta (ks. myös Belgian kuningaskunnan kirjalliset huomautukset, 59 kohta).

53 — Luxemburgin hallitus on itse asiassa todennut, että "lainkäyttöelinten" käsitteen piiriin kuuluvat kaikkien muiden valtioiden lainkäyttöviranomaiset, jos nämä voidaan katsoa Luxemburgin lainkäyttöviranomaisia "vastaaviksi" lainkäyttöelimiksi oikeusvaltion ja vallanjaon periaatteet huomioon ottaen. Se on kuitenkin tarkentanut, että kyseinen edellytys on selvästikin täyttynyt muiden jäsenvaltioiden lainkäyttöviranomaisten osalta kunkin valtion Euroopan unioniin liittymisen perusteella antamien toimielimiä koskevien takuiden vuoksi.

asian käsittelyyn osallistuneet ovat vakavasti riitauttaneet.

50. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on nimittäin lähtenyt siitä periaatteesta, että Luxemburgin lain mukaan der Weduwe ja Troch eivät saa paljastaa pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja Belgian lainkäyttöelimissä. Luxemburgin hallituksen esittämistä huomautuksista ilmenee kuitenkin selvästi, ettei tällaista tulkintaa voida hyväksyä. Luxemburgin suurherttuakunta katsoo, että Luxemburgin rikoslain 458 §:ssä ja vuoden 1993 lain 41 §:ssä ei kielletä toimijoita paljastamasta pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja silloin kun ne on kutsuttu todistamaan toisen jäsenvaltion lainkäyttöelimissä.

51. Ennakkoratkaisukysymykset ovat näin ollen mielestäni täysin hypoteettisia. Yhteisöjen tuomioistuin ei voi luottaa siihen, että sen antamaa tuomiota sovelletaan pääasian oikeudenkäynnissä. Yhteisöjen tuomioistuimen antamaa tuomiota sovellettaisiin itse asiassa vain siinä tilanteessa, jossa Luxemburgin oikeutta olisi tulkittava tietyllä tavalla (eli tämän ratkaisuehdotuksen 38 kohdassa kuvatun kolmannen tulkintamallin mukaisesti). Oikeudenkäyntiasiakirjoista kuitenkin ilmenee, että tällainen tilanne on epätodennäköinen.

52. Ehdotan näin ollen, että yhteisöjen tuomioistuin jättää ennakkoratkaisupyynnön tutkimatta. Jos yhteisöjen tuomioistuin katsoo voivansa vastata ennakkoratkaisukysymyksiin, se ei mielestäni toimi sille EY 234 artiklan nojalla kuuluvan tehtävän mukaan, koska se antaisi neuvoa-antavan lausunnon hypoteettisestä kysymyksestä.

## VII Ratkaisuehdotus

53. Edellä oleva huomioon ottaen ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin toteaa seuraavaa:

Rechtbank van eerste aanleg te Turnhoutin tutkintatuomarin esittämät ennakkoratkaisukysymykset jätetään tutkimatta.